

Fru Marie Grubbe (uddrag, kap. I)

J.P. Jacobsen, 1876, (4,6 ns)

Fru Marie Grubbe er en historisk udviklingsroman, der foregår i 1600- og 1700-tallets Danmark. Den handler om adelsfrøkenen Marie og viser, og hvordan hun udvikler sig igennem ægteskaber og kærlighedsforhold. Marie er en driftstyret kvinde, og det fører hende fra et liv i samfundets øverste sociallag til at være en fattig kone, da hun bliver gift med den dominerende og primitive Søren Ladefoged.

10

I

Den luft, der lå under lindetræernes kroner, havde vugget sig frem over den brune hede og de tørstige marker; den var bleven baget af solen og støvet af vejene, men nu var den
15 rensat af det tætte løvhang, svalet af de kølige lindeblade, og duften af lindens gule bloster havde gjort den fugtig og givet den fylde. Nu lå den og blinkede stille og saligt op i det lysegrønne hvalv, kærtegnet af sagte dirrende blade og af hvidgule sommerfugles flimrende vingeslag.

De menneskelæber, som åndede denne luft, var svulmende og friske, den barm, den
20 højnede, var ung og spæd. Barmen var spæd og foden var spæd, midjen smal, væksten slank, og der var en vis mager styrke i den hele skikkelse. Frodigt var kun det stærke, dunkeltgyldne hår, der halvt var bundet og halvt hang løst; for den lille, mørkeblå fløjelshue var gleden af og hang om halsen i sine knyttede hagebånd ned på ryggen som en lille munkehætte. Ellers var der intet klosterligt ved dragten; en bred og ligeskåren
25 lærredskrave slog ned over en lavendelblå hvergarnskjole med korte og vide, opskårne ærmer; ud af dem brusede et par store poseærmer af fint, hollandsk lin. En højrød sløjfe sad på brystet og højrøde sløjfer på skoene.

Hun gik med hænderne på ryggen og med foroverbøjet hoved. Med legende, sirlige skridt gik hun langsomt op ad gangen; men ikke ligefrem; hun gik i bugter; snart var
30 hun ved at støde imod et træ på den ene side, snart var hun ved at komme ud mellem træerne på den anden side. En gang imellem standsede hun, rystede håret fra kinderne og så op mod lyset. Det dæmpede skær gav hendes barnehvide ansigt en matgylden glød, der gjorde de blåladne skygger under øjnene mindre synlige; de røde læber blev purpurbrune og de store, blå øjne blev næsten sorte. Hun var nydelig var hun: lige
35 pande, svagt kroget næse, kort, skarpskåren underlæbe og stærk, rund hage og fint rundet kind og ganske små øren og rent og skarpt tegnede bryn ... Hun gik og smilte, let og tankeløst, tænkte på ingenting og smilte i harmoni med alt omkring hende. Hun kom til ende med gangen, standsede og gav sig til at svinge rundt på hælen, halvt til højre og halvt til venstre, stadigt med hænderne på ryggen, med hovedet lige, blikket
40 opad, og hun nynnede monotont og afbrudt i takt med sin svingen.

Der lå to gråstensfliser og var trappetrin ned til haven, til haven og det skarpe, hvide sollys. Den skyfri, blåhvidste himmel så lige ned i den, og den smule skygge, der var, holdt sig tæt ind til foden af de klippede buksbomhække. Det skar i øjnene, selv hækken stod og gnistrede lyset fra sine blanke blade i skarpe, hvide blink. Ambraen slæbte sig i
45 hvide snirkler ud og ind, frem og tilbage om tørstige balsaminer, boboreller, gyldenlakker og nelliker, der stod og stak hovederne sammen ligesom får på åben mark. Ærterne og bøunnerne henne ved lavendelrækken var ved at falde fra stængerne af varme, morgenfruerne havde opgivet det hele og stod og så solen lige op i ansigtet, men valmuerne havde kastet deres store, røde blomsterblade og stod i de bare stilke.

50 Barnet i lindealleen sprang ned over trinene, løb gennem den solhede have, med bøjet hoved, som man løber over en gård i regnvejr. Hun styrede hen imod en trekant af dunkle takstræer, smuttede om bagved dem og gik så ind i den store løvstue, der var en levning fra de Belowers tid. En vid rundkreds af ælmetræer havde de flettet sammen foroven, såvidt grenene kunne nå, og det runde hul i midten havde de gitret til med
55 lægter og rafter. Slyngende roser og valske kaprifolier groede stærkt op i ælmeløvet og tættede godt, men til den ene side var de slået fejl, og humlen, der var plantet efter med, havde forknyttet ælmekvistene og magtede ikke selv at lukke for hullet.

For indgangen til stuen lå der to hvidmalede havheste; derinde stod der en lang træbænk og et bord; pladen til bordet var af sten; stor og oval havde den været, men det meste af den lå på jorden i tre stykker, kun et lille fjerde lå løst over det ene hjørne af bordrammen. Ved det satte barnet sig, tog benene op på bænken, lænede sig tilbage og lagde armene over kors. Hun lukkede sine øjne og sad ganske stille; der kom et par små rynker i panden, en gang imellem bevægede hun øjenbrynene og smilte let:

„I stuen med de røde purpurtæpper og den forgyldte alkove ligger Griseldis for Margreves fødder, men han støder hende bort; nys har han revet hende op fra det lune leje, nu åbner han den smalle, rundbuede dør, og den kolde luft strømmer ind på den stakkels Griseldis, der ligger på gulvet og græder, og der er intet andet mellem det kolde nattepust og hendes varme, hvide legeme end det tynde, tynde lin. Men han jager hende ud og låser døren efter hende. Og hun trykker den nøgne skulder op til den kolde, glatte dør og hulker og hører ham gå blødt inde på gulvets tæpper, og gennem nøglehullet kommer lyset fra den duftende kærte og sætter sig som en lille, rund sol på hendes blottede bryst. Og hun lister sig bort og går ned ad den mørke marmeltrappe og der er ganske stille, hun hører ikke andet end den bløde, klappende lyd af sine nøgne fødder på de isnende stentrin. Så kommer hun udenfor. Sneen ... nej, det regner, det skylregner, og det tunge, kolde vand plasker ned på hendes skuldre; linet klæber fast til hendes legeme, og vandet driver ned ad hendes bare ben, og hun træder med de skære fødder i det bløde, kolde dynd, der glider glat ud til siden under fodbladet. Og vinden ... buskene river hende og flænger hendes kjole, nej, hun har jo ingen kjole på ... som det flængede mit brune skørt! – der må vist allerede være nødder i Fastruplund, alle de nødder, der var på Viborg marked ... Gud ved, om Ane har fået ro i sine tænder ... Nej! Bruhnhylde! – den vilde hest sprænger afsted ... Bruhnhylde og Grimmild – Dronning Grimmild vinker ad mændene, vender sig og går bort. Og de slæber Dronning Bruhnhylde frem, og en lav, sort karl med svære, lange arme, en som Bertel i Bomhuset, tager i hendes bælte og rykker det over, og han smøger hendes kittel og hendes underkjortel af hende, og med sine sorte næver stryger han guldringene af de hvide, myge arme, og en stor, halvnøgen, brun og lådden karl lægger sin hårede arm om hendes liv, og med sine plumpe, brede fødder træder han sandalerne af hende, og

Bertel vikler hendes lange, sorte lokker om sin hånd og trækker bort med hende, og hun følger ham med foroverbøjet krop, og den store lægger sine svedige håndflader på
90 hendes nøgne ryg og skubber hende fremad, fremad hen til den sorte, fnysende hingst, og de slænger hende ned i det grå støv på vejen og de knytter hestens lange hale om hendes ankler ...“

Så kom rynkerne igen og blev der længe, hun rystede på hovedet og så mere og mere fortrædelig ud, endelig slog hun øjnene op, rejste sig halvt og så sig træt og misfornøjet
95 omkring.

Myggene dansede henne for åbningen mellem humlerankerne, og det drev på derude fra haven stødvis med duft af mynte og hjærtensfryd og imellem med duft af dild og anniskål. En lille, tummelumsk, gul edderkop løb kildrende hen over hendes hånd og fik hende til at springe op fra bænken. Hun gik hen mod indgangen og rakte efter en
100 rose, der sad oppe i løvet, men hun kunne ikke nå den. Så gik hun udenfor og plukkede af slyngroserne; jo mere hun plukkede, jo ivrigere blev hun, og snart havde hun skørtet fuldt. Hun bar dem ind i løvstuen og satte sig ved bordet. Een for een tog hun dem op af skødet og lagde dem på stenpladen tæt op til hinanden, og snart var stenen skjult under et blegrodt, duftende svær.

105 Den sidste rose var tagen, hun glattede skørtets folder, og de løse blomsterblade og de grønne blade, der havde sat sig fast i kjolens luv, strøg hun af, og blev så siddende med hænderne i skødet og så på rosenfloret.

Denne blomsterlød, der krusede sig i skær og skygger, fra hvidt, der rødmer, til rødt, der blåner, fra fugtig rosa, der næsten er tung, til et lilla så let, at det kommer og går
110 som om det drev i luften –. Hvert enkelt, rundet blomsterblad, yndigt hvælvet, blødt i skyggen, men i lyset med tusinde neppe synlige gnister og blink; med alt sit favre rosenblod samlet i årer og spredt i huden ... og så den tunge, søde duft, den drivende em af den røde nektar, som koger i blomsterets bund.

Hurtigt strøg hun sine ærmer op og lagde de nøgne arme ned i rosernes milde,
115 fugtige kølighed. Hun vred dem rundt i roserne, der med løste blade flagrede mod jorden, så sprang hun op og fejede med ét strøg alt det bort, der var på bordet og gik ud i haven, rettende på sine ærmer. Med blussende kinder og hastige skridt gik hun ned

gennem gangene og ud, og fulgte så langsomt havediget op mod kørevejen. På den var der kort før indkørslen til gården et læs hø væltet; flere læs holdt bagved og kunne ikke
120 komme frem. Ladefogden pryglede kusken med en brun stok, hvis politur glimtede i solen.

Lyden af slagene gjorde et uhyggeligt indtryk på barnet, hun holdt sig for ørerne og gik hastigt op mod gården. Kælderdøren ned til bryggerset stod åben; hun smuttede derned og slog døren i efter sig.

125 Det var den fjortenårige Marie Grubbe, datter af Hr. Erik Grubbe til Tjele Hovedgård.

Fra *Fru Marie Grubbe*, Gyldendal 2014